

Från lagstiftningsarbetet

Lagstiftning i riksdagen våren 2006

I denna översikt lämnas en redogörelse för lagstiftningsfrågor som har behandlats av riksdagen under våren 2006. Redogörelsen gör inte anspråk på att vara fullständig. Lagstiftning om skatt och tull har förbigåtts. Om inte annat sägs har lag eller lagändring trätt i kraft den 1 juli 2006. Hänvisningarna till Svensk författningssamling (SFS) avser samlingen för år 2006. I det fall SFS-nummer saknas var författningen den 6 september 2006 ännu inte utkommen från trycket.

Statsrätt

Riksdagen har beslutat ändringar i *riksdagsordningen*. Ändringarna gäller bl.a. riksdagens arbete med EU-frågor. Ändringarna i dessa delar innefattar en ny ordning för riksdagens hantering av vissa strategiska EU-dokument samt en förstärkt roll för utskottens arbete med EU-frågorna. Vidare har införts en möjlighet för utskottsledamöter att tillfälligt tjänstgöra som suppleant i EU-nämnden. Ändringarna innebär även att ett nytt civilutskott ersatt lag- och bostadsutskotten, begränsningar i motionsrätten på skrivelser, möjligheter för utskotten att låta ärenden som inte hinns med falla och att sammanträda samtidigt med att kammardebatter pågår samt ändringar i utgiftsområdena. Ändringarna i *riksdagsordningen* som gäller EU-frågorna är vilande-förklarade och är avsedda att träda i kraft den 1 januari 2007. Ändringarna i övrigt har trätt i kraft den 1 oktober 2006 (SFS 885 ff.).

Under våren 2006 har riksdagen beslutat om i vissa avseenden ändrade ekonomiska villkor för riksdagsledamöter och statsråd att gälla fr.o.m. den 2 oktober 2006. Ändringar har gjorts i bl.a. *lagen om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter, riksdagsordningen, lagen med instruktion för Riksdagens arvodes-*

nämnd och lagen om stöd till riksdagsledamöternas och partigruppernas arbete i riksdagen samt i lagen om arvoden till statsråden (SFS 991 ff.).

En under våren 2006 antagen lag med *ekonomiadministrativa bestämmelser m.m. för riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen* samt beslutade ändringar i *lagen med instruktion för riksdagsförvaltningen, lagen med instruktion för Riksrevisionen och lagen med instruktion för Riksdagens ombudsmän* innebär att det inom riksdagsområdet införts ekonomiadministrativa bestämmelser i lagform. De nya reglerna bygger i huvudsak på de bestämmelser som finns i budgetlagen med tillhörande förordningar och som gäller för regeringen och dess myndigheter. För Riksbankens del har de erforderliga bestämmelserna införts genom ändringar i *lagen om Sveriges riksbank*. Den nya lagstiftningen träder i kraft den 1 januari 2007 (SFS 999 ff.).

I samband med att riksdagen godkänt fördraget om Republiken Bulgariens och Rumäniens anslutning till Europeiska unionen har beslutats ändringar i *lagen med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen*. Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2007 (SFS 368).

Offentlighet och sekretess

Riksdagen har beslutat ändringar i *sekretesslagen*. Ändringarna innebär bl.a. dels stärkt sekretess i fråga om känsliga uppgifter om enskilda, dels vidgade möjligheter för hälso- och sjukvården samt socialtjänsten att lämna annars sekretessbelagda uppgifter till främst polisen vid misstanke om brott m.m., dels förtydligt sekretesskydd för uppgifter i det donationsregister som förs av Socialstyrelsen. Ändringarna har trätt i kraft vid skilda tidpunkter, den 1 juli, den 1 september och den 1 oktober 2006 (SFS 854 ff.).

En under våren 2006 beslutad ny bestämmelse i *sekretesslagen* innebär att anställda och uppdragstagare i kommunala bolag, stiftelser och föreningar omfattas av reglerna om handlingsoffentlighet och sekretess. De har också getts meddelarfrihet i förhållande till arbetsgivaren respektive uppdragsgivaren på samma sätt som om de vore anställda i myndigheter. Verkställande direktör, vice verkställande direktör, styrelseledamöter och styrelsesuppleanter är undantagna från förstärkningen av meddelarskyddet (SFS 801).

Riksdagen har beslutat en ny sekretessbrytande regel i *lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område*. Enligt den nya regeln är personal inom hälso- och sjukvården, både i allmän och i enskild tjänst, skyldig att på begäran lämna ut sådana uppgifter som Säkerhetspolisen behöver i ett särskilt fall i verksamhet för personskydd för riksdagens ledamöter, statschefen och övriga medlemmar av kungahuset, statsråd, statssekreterare och kabinettssekreterare. Den nya bestämmelsen har trätt i kraft den 1 april 2006 (SFS 132).

Kommunalrätt

Riksdagen har beslutat ändringar i *kommunallagen* med konsekvensändringar i viss annan lagstiftning,

bl.a. *aktiebolagslagen*. Ändringarna innebär bl.a. att ansvarsprövningen i kommunfullmäktige stärkts, att de förtroendevalda revisorernas oberoende tydliggjorts genom att valbarheten till revisorsuppdrag begränsats och att rätten till sakkunnigt biträde förtydligats. Vidare innebär ändringarna att antalet revisorer utökats till minst fem och att ordningen med revisorsersättare upphört. Ändringarna har i huvudsak trätt i kraft den 1 juli 2006 (SFS 369 ff.).

Annan offentlig rätt

Under våren 2006 beslutade ändringar i *personuppgiftslagen* innebär att lagen i viss utsträckning utformats enligt en missbruksmodell som medför att regleringen inte tar sikte på själva hanteringen av personuppgifterna, utan på att uppgifterna inte får missbrukas till skada för någons personliga integritet. Behandlingen av personuppgifter i ostrukturerat material, exempelvis löpande text och enstaka ljud- och bildupptagningar, har undantagits från de flesta av lagens detaljerade hanteringsregler. Sådan behandling är tillåten utan andra restriktioner än att den registrerades personliga integritet inte får kränkas. Skadeståndsbestämmelserna gäller även för förfaranden i strid med den nya missbruksregeln. Att i strid med missbruksregeln uppsåtligen eller av grov oaktsamhet behandla känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelser m.m. på ett sätt som kränker den registrerades personliga integritet är straffbart. Det samma gäller för den som i strid med missbruksregeln för över personuppgifter till tredje land som saknar en adekvat nivå för skyddet av personuppgifter. Straffskalan är densamma som för övriga brott enligt personuppgiftslagen. Gärningar som begås av oaktsamhet av normalgraden är inte längre

straffbara. Därutöver har införts en bestämmelse som innebär att vissa myndighetsbeslut kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2007 (SFS 398).

En ny lag, *lag om lägenhetsregister*, innebär att alla bostadslägenheter skall ha en s.k. belägenhetsadress och att varje lägenhet i flerbostadshus får ett lägenhetsnummer som registreras i lägenhetsregistret. Lägenhetsnumret, tillsammans med belägenhetsadressen, gör att varje bostadslägenhet kan identifieras. Lägenhetsregistret gör det möjligt att folkbokföra på lägenhet, och lägenhetsnumret skall på sikt föras in i folkbokföringen. Lägenhetsregistret och folkbokföring på lägenhet är förutsättningar för att få fram registerbaserad hushålls- och bostadsstatistik. Vissa följändringar har samtidigt beslutats i *folkbokföringslagen* och *lagen om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet* (SFS 378 ff.).

Riksdagen har beslutat ändringar i *passlagen* som avser pass för direkt resa till Sverige för den som är under 18 år. Bakgrunden till ändringarna är att det förekommer att barn som har sin hemvist i Sverige skickas utomlands av sina vårdnadshavare, ofta till familjens ursprungsland, för exempelvis utbildning och fostran. I en del fall har utlandsvistelsen kommit till stånd mot barnets vilja, och barnet har fråntagits pass och eventuella returbiljetter. De beslutade ändringarna innebär bl.a. att ett pass för direkt resa till Sverige skall utfärdas om barnets vårdnadshavare har lämnat medgivande till det. Pass får dock utfärdas även utan sådant medgivande om barnet befinner sig i en situation där det finns risk för att dess hälsa eller utveckling skadas eller det annars finns särskilda skäl (SFS 434).

Under våren 2006 har riksdagen beslutat ändringar i *lagen om TV-avgift* som innebär att lagens rubrik ändrats till *lagen om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst* samt att avgiften höjts med 28 kr till 1 996 kr för ett år. Samtidigt har vissa ändringar beslutats i *radio- och TV-lagen*. Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2007 (SFS 797 f.).

Riksdagen har antagit *lag om tillståndsplikt för vissa kampsportsmatcher* som ersätter 1969 års lag om förbud mot professionell boxning. Den nya lagen innebär bl.a. att tävlings-, tränings- eller uppvisningsmatcher i kampsport som tillåter deltagarna att med slag, sparkar eller annat våld avsiktligt träffa motståndarens huvud inte får anordnas utan tillstånd. Samtidigt har en konsekvensändring beslutats i *ordningslagen*. Lagändringarna har trätt i kraft den 1 september 2006 (SFS 978 och 1006).

I syfte att skydda forskning som är känslig för störningar och som är av särskilt värde från allmän synpunkt har riksdagen antagit *lag om skydd för störningskänslig forskning*. Enligt den nya lagen kan länsstyrelsen besluta att ett område skall utgöra forskningsområde med tillträdesskydd, där förbud gäller för utomstående att beträda området, eller forskningsområde med störningsskydd, där förbud gäller för utomstående att använda viss störande utrustning (SFS 449).

Genom under våren 2006 beslutade ändringar i *rennäringslagen* och *sametinglagen* är Sametinget central förvaltningsmyndighet för rennärigen. Vidare har ett antal myndighetsuppgifter överförts från länsstyrelserna och Statens jordbruksverk till Sametinget. Lagändringarna syftar till att öka samernas självbestämmande i frågor som huvudsakligen rör rennärigen och andra samiska intressen (SFS 802 f.).

En ändring i *lagen om försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län* innebär att den försöksverksamhet som pågått sedan den 1 januari 1998 skall fortgå t.o.m. utgången av år 2010 (SFS 382).

Familjerätt

I syfte att förstärka barnperspektivet i lagstiftningen har riksdagen beslutat vissa ändringar i *föräldrabalkens* bestämmelser om vårdnad, boende och umgänge. Genom lagändringarna kommer betydelsen av barnets bästa till klarare uttryck i lagen. Barnets bästa skall vara avgörande för alla beslut om vårdnad, boende och umgänge. Lagändringarna rör bl.a. frågor om risken för att barnet far illa, barnets rätt att komma till tals, gemensam vårdnad, umgänge och domstolsprocessen. Lagändringarna innebär också att handläggningen av beslut om verkställighet av avgöranden om vårdnad, boende och umgänge flyttats från förvaltningsdomstolarna till de allmänna domstolarna. Vissa följdändringar har samtidigt beslutats i bl.a. *rättegångsbalken* och *socialtjänstlagen* (SFS 458 ff.).

Riksdagen har beslutat ändringar i bl.a. *lagen om vägtrafikregister* som innebär att när ett barn uppges äga ett fordon så skall barnets förmyndare, i stället för barnet självt, registreras i vägtrafikregistret. Undantag gäller för fordon som barnet självt har behörighet att framföra. Lagändringarna medför att betalningsskyldighet som vilar på den registrerade ägaren, t.ex. för felparkeringsavgift och fordonsskatt, belastar förmyndaren och inte barnet. I samma lagstiftningsärende beslutade ändringar i *föräldrabalken* rör bl.a. den enskildes ansvar för ersättningen till förordnade ställföreträdare och samverkan mellan kommuner i överförmyndarfrågor. Ändringar-

na i vägtrafiklagstiftningen har trätt i kraft den 1 oktober 2006. Övriga lagändringar har trätt i kraft den 1 juli 2006 (SFS 557 ff.).

Genom riksdagens beslut om ändringar i *äktenskapsbalken* och *lagen om registrerat partnerskap* får länsstyrelsen i fortsättningen endast meddela förordnanden som avser behörighet att både vara vigselför rättare enligt äktenskapsbalken och registreringsförrättare enligt partnerskapslagen. Lagändringarna har trätt i kraft den 15 april 2006 (SFS 212 f.).

Fastighetsrätt

Riksdagen har våren 2006 beslutat ändringar i *jordabalken*, *lagen om fastighetsregister* och *lagen om pantbrevsregister*. Lagändringarna innebär att det numera är möjligt att ge in ansökningar om inskrivning samt ansökningar enligt lagen om pantbrevsregister på elektronisk väg. Den som har beviljats lagfart för en fastighet har s.k. direktåtkomst till uppgifter i fastighetsregistret om den fastigheten. Motsvarande gäller en fastighetsägares åtkomst till uppgifter i pantbrevsregistret om in-teckningar i den egna fastigheten. Vidare möjliggör ändringarna dels elektroniska rutiner för dokument- och ärendehantering hos inskrivningsmyndigheten, dels att systemet med s.k. dagsgodkännande av inskrivningsdag avskaffats och att ärendena i stället avgörs var för sig sedan de diarieförts. Lagändringarna har i huvudsak trätt i kraft den 1 april 2006 (SFS 142 ff.).

Andra beslutade ändringar i *jordabalken* och *hyresförhandlingslagen* syftar till att förbättra förutsättningarna för nybyggnation av bostadslägenheter och innebär ett nytt system för att bestämma hyran för nybyggda lägenheter. Om hyran för en planerad eller nybyggd lägenhet har bestämts i en förhandlingsöverenskommelse, skall

hyran presumeras vara skälig. Förutsättningarna härför är att den hyresgästorganisation som är part i överenskommelsen är etablerad på orten, att överenskommelsen omfattar samtliga lägenheter i huset och att den har träffats innan det har ingåtts något hyresavtal för någon av lägenheterna. I samma lagstiftningsärende beslutade ändringar i *lagen om arrendenämnder och hyresnämnder* syftar till att förbättra hyresnämndernas beslutsmotiveringar (SFS 408 ff.).

Riksdagen har antagit en *lag om allmänna vattentjänster* som ersätter 1970 års lag om allmänna vatten- och avloppsanläggningar. En nyhet är att allmänna vatten- och avloppsanläggningar (va-anläggningar) skall ägas av kommunen helt, eller så skall kommunen ha det rättsliga bestämmande inflytandet över anläggningen. Möjligheten att allmänförklara anläggningar som drivs eller skall drivas av annan än kommun har alltså, med viss övergångsreglering, slopats. Den nya lagen träder i kraft den 1 januari 2007 (SFS 412 ff.).

För att i svensk rätt genomföra ett direktiv om byggnaders energiprestanda har riksdagen antagit en *lag om energideklaration för byggnader* samt beslutat ändringar i *plan- och bygglagen*. Den nya lagen innehåller bestämmelser om skyldighet för ägaren till en byggnad att se till att vissa uppgifter om byggnadens energianvändning och inomhusmiljö deklarerar i en energideklaration, som skall upprättas när en byggnad uppförs. En deklaration skall vidare upprättas när en byggnad säljs, om det inte redan finns en deklaration som inte är äldre än tio år. Deklarationen skall upprättas av en oberoende expert, och Boverket skall ansvara för ett deklaraionsregister. Den nya lagstiftningen har trätt i kraft den 1 oktober 2006. Övergångsbestämmelser syftar till att olika byggnadskatego-

rier successivt slussas in i systemet. En i samma lagstiftningsärende beslutad ändring i *lagen om allmännyttiga bostadsföretag* är en följd av sammanslagningen mellan Statens bostadsnämnd och Statens bostadskreditnämnd (SFS 985 ff.).

Miljö rätt

Riksdagen har beslutat ändringar i *miljöbalken* som gäller sanktionssystemet. Ändringarna rör såväl straffbestämmelserna som bestämmelserna om miljöskänkionsavgifter. Strävan med ändringarna är bl.a. att undvika dubbla sanktioner i form av straff och avgifter, att avgifter skall kunna påföras även annan än näringsidkare, att vidga utrymmet för avgift samt att ett beslut om avgift inte skall kunna verkställas förrän den avgiftsskyldige delgetts beslutet om avgift. Andra ändringar syftar till att ge de allmänna hänsynsreglerna en tydligare struktur samt att hushållningsreglerna skall tillämpas även beträffande vissa anmälningspliktiga verksamheter. Miljöorganisationers rätt att överklaga beslut och domar enligt miljöbalken har utvidgats med avseende på vilka typer av avgöranden som får överklagas. Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2007 (SFS 1012 ff.).

Ändringar i bl.a. *lagen om motorfordons avgasrening och motorbränslen* avser att främja introduktionen och användandet av alternativa motorbränslen, dvs. bränslen som är avsedda att ersätta motorbensin och dieselbränslen (SFS 925 och 927).

I samband med att riksdagen godkänt ett miljöskyddsprotokoll rörande Antarktis har riksdagen antagit en *lag om Antarktis*, som fr.o.m. den 1 oktober 2006 har ersatt 1993 års lag med samma rubrik (SFS 924).

Konsumenträtt

Under våren 2006 beslutade ändringar i *lagen om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister* innebär att försöksverksamheten utvidgats till att omfatta tvister på hela konsumentområdet. Förutsättningarna för lagens tillämpning är att tvisten är av betydelse för rättstillämpningen eller att det annars finns ett allmänt konsumentintresse av att tvisten prövas. Vidare har försöksverksamheten förlängts till utgången av år 2011. Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2007. Genom en i samma lagstiftningsärende beslutad ändring i *marknadsföringslagen* regleras hur betalning och indrivning av utdömda marknadsstörningsavgifter skall gå till. Denna lagändring har trätt i kraft den 1 augusti 2006 (SFS 1020 f.).

Riksdagen har under våren 2006 antagit en *lag om information till passagerare m.m.* som innebär att transportörer och trafikhuvudmän ålagts en skyldighet att ha ett system för att ersätta resenärer som drabbats av förseningar och andra störningar i trafiken samt att tillhandahålla tydlig och tillförlitlig information. I samma lagstiftningsärende beslutade ändringar i *lagen om riksfärdtjänst* och *lagen om färdtjänst* innebär bl.a. att det införts en bestämmelse om att den färdtjänst som anordnas skall vara av god kvalitet. Lagändringarna har trätt i kraft den 1 oktober 2006.

Associationsrätt

Ett europakooperativ är, enligt rådets förordning om europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar), en europeisk associationsform för gränsöverskridande samverkan i form av vad som närmast kan liknas vid en ekonomisk förening. Riksdagen har våren 2006 antagit en *lag om europakooperativ* samt beslutat ändringar i ett stort antal lagar, bl.a. *lagen om*

bank- och finansieringsrörelse samt *lagen om europabolag*. Den nya lagen innehåller bestämmelser som kompletterar EG-förordningen i frågor där denna delegerar normgivningsrätten till medlemsstaterna eller där det annars har bedömts lämpligt att införa svenska regler vid sidan av förordningens regler. För europakooperativ som driver bankrörelse eller försäkringsrörelse har motsvarande bestämmelser tagits in i *lagen om medlemsbanker* respektive *lagen om understödsföreningar*. Den nya lagstiftningen, som har trätt i kraft den 18 augusti 2006, innebär sammanfattningsvis följande. Bolagsverket skall föra ett särskilt register över europakooperativ med säte i Sverige; sådana europakooperativ skall, i enlighet med vad som gäller för svenska ekonomiska föreningar, ha en verkställande direktör med uppgift att svara för europakooperativets löpande förvaltning. Skatteverket och Finansinspektionen har rätt att under vissa förhållanden motsätta sig att ett europakooperativ flyttar sitt säte från Sverige till en annan medlemsstat eller att en svensk ekonomisk förening deltar i bildandet av ett europakooperativ genom fusion. Motsvarande bestämmelser har införts för europabolag (SFS 595 ff.).

Under våren 2006 beslutade ändringar i bl.a. *aktiebolagslagen*, *försäkringsrörelselagen* och *sparbankslagen* innebär att bolagsstämman eller motsvarande organ alltid skall bestämma arvode och annan ersättning som avser styrelseuppdrag till var och en av styrelseledamöterna. Vidare innebär lagändringarna att bolagsstämman i ett aktiemarknadsbolag skall besluta om riktlinjer för lön och annan ersättning till ledande befattningshavare. Revisorerna skall granska att riktlinjerna följs. I samma lagstiftningsärende beslutade ändringar i *årsredovisningslagen* samt *lagen om årsre-*

dovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag innebär att skyldigheten för publika aktiebolag och finansiella företag att i årsredovisningen lämna uppgifter om löner m.m. till ledande befattningshavare utvidgats (SFS 562 ff.).

För att i svensk rätt genomföra bl.a. ett EG-direktiv om ändringar i det första bolagsrättsliga direktivet har riksdagen beslutat ändringar i *aktiebolagslagen*, *årsredovisningslagen* och *lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag*. Ändringarna innebär att aktiebolag getts möjlighet att till Bolagsverket ge in anmälningar för registrering, ansökningar och årsredovisningshandlingar elektroniskt. Uppgifter som registreras i aktiebolagsregistret och kungörs på svenska skall även kunna registreras och kungöras på ett annat officiellt språk inom EU eller på norska eller isländska. Vidare innebär lagändringarna att en årsredovisning får upprättas elektroniskt och under-tecknas med en avancerad elektronisk signatur (SFS 486 ff.).

Ett direktiv rörande reglering av uppköpserbjudanden (det s.k. takeover-direktivet) har genomförts i svensk rätt genom att riksdagen antagit en *lag om offentliga uppköpserbjudanden på aktiemarknaden*. I den nya lagen har bestämmelser samlats om hur en budgivare skall gå till väga vid ett offentligt uppköpserbjudande och vad det bolag som är föremål för ett uppköpserbjudande, målbolaget, skall iakttä likasom regler om budplikt. Ändringar har också beslutats i bl.a. *lagen om handel med finansiella instrument*. Delar av takeover-direktivet har också genomförts genom självreglering inom näringslivet. Finansinspektionen är tillsynsmyndighet (SFS 451 ff.).

Riksdagen har beslutat ändringar i *aktiebolagslagen*, *försäkringsrörelselagen* och *revisionslagen* m.fl. lagar som innebär att det införts en

skärpt jävsregel för revisorn i aktiebolag som enligt aktiebolagslagen skall ha minst en auktoriserad revisor eller godkänd revisor som avlagt revisorsexamen. Ändringarna träder i kraft den 1 januari 2007 (SFS 399 ff. och 573).

I syfte att förenkla för framför allt små och medelstora bokföringsskyldiga fysiska och juridiska personer har riksdagen beslutat ändringar i *årsredovisningslagen*, *lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag* samt *bokföringslagen* m.fl. lagar. Lagändringarna innebär bl.a. att reglerna om löpande bokföring, årsbokslut, årsredovisning och arkivering blivit enklare. Ändringarna träder i kraft den 1 januari 2007 (SFS 865 ff.).

En beslutad ändring i *lagen om ekonomiska föreningar* syftar till att underlätta svenska kooperativa företags gränsöverskridande samarbete med motsvarande utländska företag med hemvist inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (SFS 293).

I samband med att riksdagen bemyndigat regeringen att godkänna ett avtal mellan Svenska Akademien och Bolagsverket om upplåtelse av rätten att ge ut Post- och Inrikes Tidningar har riksdagen antagit en *lag om avgift för annonsering i Post- och Inrikes Tidningar*. Lagen träder i kraft den 1 januari 2007 (SFS 385).

Immaterialrätt

Riksdagen har beslutat godkänna överenskommelsen om tillämpning av artikel 65 i den europeiska patentkonventionen — den s.k. Londonöverenskommelsen — som syftar till att minska patenthavares översättningskostnader för europeiska patent, dvs. sådana patent som har meddelats med stöd av den europeiska patentkonventionen. Som en följd av godkännandet har riksdagen beslutat ändringar i *patentlagen* som innebär bl.a. att kravet på

fullständig översättning till svenska som förutsättning för ett europeiskt patents giltighet i Sverige tagits bort. Lagändringarna träder i kraft den dag regeringen bestämmer (SFS 625).

Insolvensrätt

Riksdagen har antagit en ny *skuldsaneringslag*, som ersätter 1994 års skuldsaneringslag, och till följd av det beslutat ändringar i ett flertal lagar bl.a. *konkurslagen*. Den nya lagen innebär att skuldsaneringsförfarandet koncentreras till kronofogdemyndigheten. Myndigheten skall fatta beslut i ärenden om skuldsanering även då en borgenär motsätter sig en skuldsanering. Den enskilde har möjlighet att överklaga ett sådant beslut till domstol. En annan nyhet är att den gäldenär som vill ansöka om skuldsanering inte skall behöva göra ett eget försök att träffa en frivillig överenskommelse med sina borgenärer innan han eller hon ansöker om skuldsanering. Den nya lagstiftningen träder i kraft den 1 januari 2007 (SFS 548 ff.).

Straffrätt

Riksdagen har beslutat ändringar i *brottsbalken*, *lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare*, *lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga* och *socialtjänstlagen* m.fl. lagar. Ändringarna avser främst påföljdssystemet för personer i åldern 15–21 år som har gjort sig skyldiga till brott och innebär sammanfattningsvis följande. Påföljden överlämnande till vård inom socialtjänsten får en ny avgränsning genom att den unge, för att överlämnas till vård, skall ha ett särskilt behov av vård eller annan åtgärd som syftar till att motverka att den unge utvecklas ogynnsamt. Påföljden byter även beteckning till ungdomsvård. En ny påföljd — ungdomstjänst — införs. Den verkställs av socialtjänsten och skall be-

stå av oavlönat arbete och annan särskilt anordnad verksamhet. Påföljderna ungdomsvård och ungdomstjänst kan kombineras. Stödet till unga personer, även till dem under 15 år, förstärks genom att en särskilt kvalificerad kontaktperson skall kunna utses i vissa fall. Vidare åläggs kommunerna att sörja för att medling med anledning av brott kan erbjudas när gärningsmannen är under 21 år. Skyndsamhetskravet vid handläggningen av mål mot unga utvidgas dessutom till att avse alla brott med fängelse i straffskalan. Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2007, med undantag för kravet på medling som obligatorium för kommunerna, vilket träder i kraft den 1 januari 2008 (SFS 890 ff.).

Genom ändringar i *brottsbalken* har riksdagen beslutat förändringar i penning- och dagsbotsbeloppens storlek. Lägsta belopp för penningböter har höjts från 100 kr till 200 kr och högsta belopp från 2 000 kr till 4 000 kr. Högsta belopp för gemensamt straff i penningböter har höjts från 5 000 kr till 10 000 kr. Vidare har lägsta dagsbotsbelopp höjts från 30 kr till 50 kr. Därutöver har minsta bötesbelopp för dagsböter höjts från 450 kr till 750 kr. Lagändringarna har trätt i kraft den 1 oktober 2006 (SFS 574).

Andra under våren 2006 beslutade ändringar i *brottsbalken*, *rättegångsbalken* och *lagen om förfarandet i vissa fall vid förverkande m.m.* innebär bl.a. att möjligheten att ålägga företagsbot har utvidgats. Syftet med ändringarna är att effektivisera systemet med företagsbot och öka den praktiska användningen av sanktionen för brott i näringsverksamhet (SFS 283 ff.).

Riksdagen har antagit *lag om omvandling av fängelse på livstid* och beslutat följdändringar i *rättegångsbalken*, *lagen om kriminalvård i anstalt* och *sekretesslagen*. Den nya la-

gen gäller personer som i Sverige avtjänar fängelse på livstid, med undantag för dem som dömts av någon av Förenta nationernas tribunaler för brott mot internationell humanitär rätt eller av Internationella brottmålsdomstolen och som överförts hit för verkställighet. Ansökningar om omvandling av livstids fängelse skall prövas av allmän domstol (Örebro tingsrätt). En ansökan får göras när den dömden har avtjänat minst tio år av straffet. Vid bifall till en ansökan skall ett fängelsestraff på viss tid bestämmas med utgångspunkt från avtjänandetiden och med beaktande av reglerna om villkorlig frigivning samt den dömdes behov av frigivningsförberedelser. Den nya lagen och lagändringarna träder i kraft den 1 november 2006 (SFS 45 och 47 ff.).

I samband med att riksdagen godkänt det fakultativa protokollet till konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen) om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi har beslutats ändringar i *brottsbalken*. Ändringarna innebär att ett nytt brott har införts — otillbörligt utverkande av samtycke eller tillstånd till adoption av barn. Även försök till sådant brott har kriminaliserats (SFS 274).

Andra beslutade ändringar i *brottsbalken* och *lagen om kriminalvård i anstalt* syftar till att åstadkomma en förbättrad och mer strukturerad övergång från livet i anstalt till livet i frihet. Enligt den nya lagstiftningen, som träder i kraft den 1 januari 2007, skall det finnas fyra särskilda utslussningsåtgärder — frigång, vårdvistelse, vistelse i s.k. halvvägshus och utökad frigång. Villkorlig frigivning skall som huvudregel även fortsättningsvis ske när två tredjedelar, dock minst en månad, av strafftiden har avtjänats (SFS 431 f.).

Riksdagen har beslutat ändringar i *lagen om kriminalvård i anstalt*, *lagen om rättspsykiatrisk vård* och *lagen om verkställighet av slutna ungdomsvård*. Ändringarna innebär att en målsägande i fler situationer än hittills skall få information om vilka bestämmelser som gäller för meddelande av besöksförbud. Information skall lämnas när en frihetsberövad gärningsman skall frigges eller har blivit beviljad någon form av utevistelse. I syfte att förstärka stödet och rättigheterna för barn som bevittnat brott av och mot närstående personer har riksdagen i samma lagstiftningsärende beslutat ändringar i *socialtjänstlagen* och *brottskadlagen*. Barn som bevittnar våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott enligt den nya lydelsen av *socialtjänstlagen*. Barn som bevittnar ett brott som är ägnat att skada barnets trygghet och tillit i förhållande till en närstående person skall ha rätt till brottsskadeersättning från staten. Lagändringarna träder i kraft den 15 november 2006 (SFS 932 ff.).

EU:s rambeslut om minimibestämmelser för brottsrekvisit och påföljder för olaglig narkotikahandel innehåller bestämmelser om handel med narkotika och narkotikaprekursorer, dvs. ämnen som kan användas vid framställning av narkotika. För att Sverige fullt ut skall uppfylla åtagandena enligt rambeslutet har riksdagen beslutat ändringar i *narkotikastrafflagen*. Ett nytt brott med tre gradindelningar — olovlig befattning med narkotikaprekursorer av normalgraden, ringa brott och grovt brott — har införts. Lagändringarna har trätt i kraft den 1 maj 2006 (SFS 46).

Riksdagen har godkänt två protokoll med ändringar av Europokonventionen. Det första protokollet innebär bl.a. att Europol skall kunna delta i en stödjande funktion i gemensamma utrednings-

grupper, som har inrättats i enlighet med 2000 års konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan EU:s medlemsstater eller i enlighet med 2002 års rambeslut om gemensamma utredningsgrupper. Det andra protokollet innehåller bestämmelser som bl.a. syftar till att Europol skall kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett effektivare sätt och stärka sitt stöd till medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter. Godkännandet av de två protokollen har föranlett ändringar i *lagen om immunitet och privilegier i vissa fall* och *lagen om vissa former av internationellt samarbete i brottsutredningar*. Med anledning av en EG-förordning om tillgången till Schengens informationssystem för de organ i medlemsstaterna som ansvarar för att utfärda registreringsbevis för fordon har en ändring också beslutats i *lagen om Schengens informationssystem*. Den senare lagändringen har trätt i kraft den 1 juli 2006 medan övriga ändringar träder i kraft den dag regeringen bestämmer (SFS 345 f. och 397).

Riksdagen har godkänt två avtal med Schweiz, det ena om Schweiz associering till Schengenregelverket och det andra om bekämpande av bedrägerier och annan olaglig verksamhet och i samband därmed beslutat ändringar i *rättegångsbalken*, *lagen om internationellt polisärt samarbete*, *lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål*, *utlänningslagen* och *lagen om transitering av tredjelandsmedborgare*. Lagändringarna träder i kraft den dag regeringen bestämmer (SFS 902 ff. och 945 f.).

Ett annat av riksdagen under våren 2006 godkänt avtal är avtalet mellan Sveriges regering och Specialdomstolen för Sierra Leone om verkställighet i Sverige av fängelsestraff utdömda av specialdomstolen. För att möjliggöra samarbete med specialdomstolen i fråga om

straffverkställighet, utlämning och rättslig hjälp i brottmål har riksdagen antagit *lag om samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone* och beslutat följdändringar i *lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga* och *lagen om psykiatrisk tvångsvård* (SFS 615 ff.).

I syfte att effektivisera handläggningen av förundersökningar om trafikbrott i samband med automatisk trafiksäkerhetskontroll har riksdagen beslutat vissa ändringar i *lagen om vägtrafikregister* som bl.a. innebär att polismyndigheterna i vissa fall getts direktåtkomst till de körkortsfotografier som finns i registret (SFS 303).

Ordning och säkerhet

Riksdagen har antagit en *lag om säkerhetsskydd i riksdagen och dess myndigheter*, som ersatt 1983 års lag om säkerhetsskydd i riksdagen, samt beslutat ändringar i *lagen med instruktion för riksdagsförvaltningen*, *lagen om säkerhetskontroll i riksdagens lokaler*, *lagen om skydd för samhällsviktiga anläggningar* och *riksdagsordningen*. Den nya lagen innehåller de grundläggande bestämmelserna om säkerhetsskyddet. Riksdagsförvaltningen och övriga myndigheter under riksdagen får i föreskriftsform meddela de närmare bestämmelser som behövs (SFS 127 ff.).

Riksdagen har antagit *lag om kvalificerade skyddsidentiteter* samt beslutat följdändringar i *rättegångsbalken* och *sekretesslagen*. Den nya lagen innebär sammanfattningsvis följande. Polismän, andra tjänstemän inom Säkerhetspolisen och tjänstemän inom Försvarsmaktens försvarsunderrättelseverksamhet kan tilldelas en kvalificerad skyddsidentitet, dvs. andra personuppgifter än de verkliga. Dessa uppgifter skall kunna tas in i körkort, pass eller andra identitetshandlingar som statliga myndigheter utfärdar eller, i vissa fall, registreras i folkbokfö-

ringen. En kvalificerad skyddsidentitet kan tilldelas en tjänsteman om det behövs för att inte röja åtgärder inom verksamheten och det finns en påtaglig risk för att ett sådant röjande allvarligt skulle motverka verksamheten eller utsätta någon som berörs av denna för allvarlig fara. Beslut om kvalificerad skyddsidentitet gäller i högst två år i taget, och fattas av nämnder som är fristående i förhållande till de operativa verksamheterna. För en uppgift som hänför sig till ett ärende om kvalificerad skyddsidentitet gäller sekretess. Det är också möjligt för tjänstemannen att i rättegång höras i det namn som ingår i den kvalificerade skyddsidentiteten. Den nya lagen och lagändringarna har trätt i kraft den 1 oktober 2006 (SFS 859 och 939 ff.).

Riksdagen har antagit *lag om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning*. Om polisen inte har tillgång till sådana särskilda resurser som behövs för att förhindra eller på annat sätt ingripa mot en handling som kan utgöra brott enligt lagen om straff för terroristbrott får Rikspolisstyrelsen enligt den nya lagen begära stöd från Försvarsmakten med insatser som kan innebära användning av våld eller tvång mot enskilda. En sådan stödinsats skall stå under direkt ledning av polisen. Stöd får som huvudregel begäras endast efter regeringens medgivande. Särskilda regler gäller för brådskande fall (SFS 343).

Under våren 2006 beslutade ändringar i *säkerhetsskyddslagen* innebär att lagens bestämmelser om utlämnande av uppgifter vid registerkontroll som sker till skydd mot terrorism ändrats så att samtliga uppgifter om den kontrollerade som finns i misstankeregistret och belastningsregistret får lämnas ut. Vidare får regeringen delegera rätten att fatta beslut om registerkon-

troll som sker efter en framställan från en mellanfolklig organisation. Behörigheten att besluta om s.k. utvidgat uppgiftslämnande har förts över från regeringen till Regeringsnämnden. Samtidigt beslutade ändringar i *lagen om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder* medför att en efterlysning från en medlemsstat i EU som inte deltar i Schengensamarbetet skall behandlas på samma sätt som en efterlysning utfärdad av en Schengenstat (SFS 347 f.).

Riksdagen har beslutat ändringar i *vapenlagen*, *polislagen* och *sekretesslagen*. Syftet med ändringarna är främst att förhindra att skjutvapen hamnar på den illegala marknaden men också att motverka missbruk, olyckshändelser och brottslig verksamhet med legala vapen. Ändringarna innebär bl.a. att polisen fått viss rätt att i brottsförebyggande syfte söka efter vapen i fordon, att möjligheten för enskilda att skrota vapen tagits bort, att läkare fått en skyldighet att anmäla till polisen om en patient av medicinska skäl bedöms vara olämplig att inneha vapen, att införseltillstånd inte behövs i vissa fall för att föra in vapen från Danmark, Finland eller Norge samt att sekretess inte längre gäller för uppgifter i vapenregister om vapenhandlares namn och adress m.m. (SFS 386 ff.).

I syfte att göra det möjligt att ställa särskilt höga krav på företag som ägnar sig åt bevakning av värde transporter har riksdagen beslutat ändringar i *lagen om bevakningsföretag*. Bland annat har definitionen av bevakningsföretag ändrats och reglerna för auktorisation av ett bevaknings- eller utbildningsföretag skärpts. Auktoriserade bevaknings- och utbildningsföretag måste före utgången av juni 2007 ge in en ny ansökan om auktorisation som skall prövas enligt de nya bestämmelserna (SFS 517).

Beslutade ändringar i *polislagen* innebär att särskilt personsäkerhetsarbete får bedrivas beträffande vittnen och andra hotade personer och att föreskrifter om sådant säkerhetsarbete får meddelas av regeringen. Särskilt personsäkerhetsarbete avses att bedrivas av bl.a. polisen för att skydda i första hand personer som lämnar uppgifter i samband med utredningar om allvarlig brottslighet. Till följd av ändringarna i *polislagen* har riksdagen också beslutat ändringar i *rättegångsbalken* och *sekretesslagen* samt antagit *lag om förbud mot utmätning av viss ersättning till vittnen och andra hotade personer* (SFS 513 ff.).

Riksdagen har antagit *lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, lag om skyddsrum samt lag om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap*. Den nya lagstiftningen syftar bl.a. till att kommuner och landsting skall minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. En i samma lagstiftningsärendet beslutad ändring i *lagen om elektronisk kommunikation* gäller radioanvändning i verksamhet som bedrivs i syfte att tillgodose allmän ordning, säkerhet eller hälsa. Enligt en samtidigt beslutad ändring i *sekretesslagen* skall sekretess med hänsyn till skyddet för enskildas ekonomiska förhållanden m.m. gälla även i kommunernas och landstingens verksamhet med fredstida krishantering. Lagändringarna har i huvudsak trätt i kraft den 1 september 2006 (SFS 544 ff. och 630 ff.).

Processrätt

Riksdagen har antagit *lag med vissa bestämmelser om förhandsavgöranden från EG-domstolen*. I lagen anges att en domstol eller myndighet som omfattas av skyldigheten att inhämta

förhandsavgörande från EG-domstolen i ett beslut om att inte inhämta ett sådant förhandsavgörande, i flertalet mål och ärenden, skall ange skälen till detta (SFS 502).

I syfte att modernisera rättsprövningen har riksdagen antagit en *lag om rättsprövning av vissa regeringsbeslut* samt beslutat ändringar i *förvaltningslagen* och *lagen om allmänna förvaltningsdomstolar*. Syftet med rättsprövning är att erbjuda en möjlighet till domstolsprövning av beslut som enligt Europakonventionen skall kunna domstolsprövas och som annars inte kan prövas annat än genom resning. Den nya lagstiftningen innebär sammanfattningsvis följande. Endast regeringsbeslut kan rättsprövas. Andra beslut, som enligt Europakonventionen skall kunna domstolsprövas, får i stället överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i vanlig ordning. Tillämpningsområdet för rättsprövningen har kopplats till begreppet "civila rättigheter och skyldigheter" i den mening som avses i artikel 6.1 i Europakonventionen i stället för som tidigare till vad som sägs i 8 kap. 2 och 3 §§ regeringsformen. Miljöorganisationer har rätt att ansöka om rättsprövning av sådana tillståndsbeslut av regeringen som omfattas av artikel 9.2 i den s.k. Århuskonventionen. Förvaltningslagens överklagandebestämmelser är uttryckligen tillämpliga på besluten i ärenden som innefattar en prövning av den enskildes civila rättigheter eller skyldigheter, även i de fall det finns ett överklagande-förbud i en annan lag eller förordning. En annan ändring gäller undantaget för "administrativa ärenden" i förvaltningslagens bestämmelse om domstolsprövning av förvaltningsbeslut (SFS 304 ff.).

Riksdagen har beslutat ändringar i *rättegångsbalkens* regler om handläggning av föreläggande av

ordningsbot. Kravet på att ett föreläggande av ordningsbot skall undertecknas av den utfärdande polismannen har tagits bort, vilket möjliggör att föreläggande kan utfärdas i form av ett elektroniskt dokument (SFS 501).

Genom ändringar i *rättegångsbalken* har tjänstemän vid Kustbevakningen fått möjlighet att utfärda föreläggande av ordningsbot; detta i syfte att uppnå en mer effektiv handläggning av upptäckta förseelser till sjöss och att frigöra resurser hos polisen. Samtidigt har bestämmelserna om jäv för åklagare justerats. Lagändringarna har trätt i kraft den 1 april 2006 (SFS 83).

I syfte att skapa en mer allsidig sammansättning av nämndemannaåren har riksdagen beslutat ändringar i *rättegångsbalken*, *lagen om allmänna förvaltningsdomstolar* och *lagen om domstolar i fastighetsmål*. Valförsamlingen skall framöver sträva efter allsidighet — inte bara beträffande ålder, kön och yrke — utan även avseende etnisk bakgrund. Om det finns flera alternativa sätt att uppnå en allsidig sammansättning bör valförsamlingen välja de personer som inte tidigare tjänstgjort som nämndemän eller som tjänstgjort kortast tid. Vidare har det införts lämplighetskrav för uppdraget som nämndeman och regler om entledigande och avstängning av nämndemän som visat sig olämpliga för uppdraget (SFS 850 ff.).

Den 1 juli 2004 inleddes vid Stockholms tingsrätt en försöksverksamhet i syfte att åstadkomma en snabbare handläggning i domstol av de flesta enklare brottmålen. Som ett led i förfarandet har tingsrätt och åklagare genom *lagen om försöksverksamhet med snabbare handläggning av brottmål* fått möjlighet att delge stämningar och andra handlingar i brottmål genom förenklad delgivning. Riksdagen har beslutat förlänga giltig-

hetstiden för lagen, vilket innebär att försöksverksamheten kan pågå t.o.m. den 30 juni 2008 (SFS 338).

Riksdagen har antagit *lag med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och internationell verkställighet av vissa avgöranden*. Genom den nya lagen, som har trätt i kraft den 1 april 2006, upphörde lagen med kompletterande bestämmelser om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av vissa utländska avgöranden att gälla. Samtidigt beslutades följdändringar i flera andra lagar, däribland *lagen om Luganokonventionen* och *lagen om Brysselkonventionen*. Den nya lagen har tillkommit till följd av EG-förordningen om införande av en europeisk exekutionstitel för obestridda fordringar, vilken innebär att domar och andra avgöranden som avser obestridda fordringar kan verkställas i en annan medlemsstat i EU utan att det behövs någon verkställighetsförklaring; det skall alltså inte längre finnas något exekvaturförfarande i verkställighetsstaten (SFS 74 ff.).

Av justitieutskottet framlagda förslag till lag om hemlig rumsavlyssning och följdändringar i bl.a. *rättegångsbalken* och *lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål* har av riksdagen hänvisats åter till utskottet och förklarats vilande i minst tolv månader från den 29 maj 2006 (prop. 2005/06:178, bet. JuU26). Detsamma gäller av justitieutskottet framlagt förslag till lag om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (prop. 2005/06:177, bet. JuU30).

Utsökningsrätt

I samband med att riksdagen beslutat att aveckla de regionala kronofogdemyndigheterna och att inrätta den nya myndigheten — Kronofogdemyndigheten — har riksdagen antagit en *lag med anledning av inrättande av Kronofogde-*

myndigheten samt beslutat följdändringar i närmare 80 lagar. Den nya myndigheten är knuten till Skatteverket i strategiska frågor och för utnyttjande av gemensamt stöd när det gäller IT-verksamhet och administrativa stödfunktioner (SFS 671 ff.).

Näringsrätt

Riksdagen har antagit *lag om franchisegivares informationsskyldighet* och beslutat ändringar i *lagen om marknadsdomstol m.m.* som trätt i kraft den 1 oktober 2006. Den nya lagen innebär att en franchisegivare i god tid innan ett franchiseavtal ingås skall lämna franchisetagaren information om avtalets innebörd och övriga förhållanden som behövs med hänsyn till omständigheterna. Om en franchisegivare ingår ett franchiseavtal utan att ha uppfyllt sin informationsskyldighet, skall Marknadsdomstolen vid vite kunna ålägga franchisegivaren att lämna sådan information (SFS 484 f.).

För att i svensk rätt genomföra ett antal direktiv inom läkemedelsområdet har riksdagen beslutat ändringar i bl.a. *läkemedelslagen*, *patentlagen*, *radio- och TV-lagen* samt *lagen om handel med läkemedel m.m.* Syftet med direktiven och lagändringarna är dels att förenkla och förtydliga kraven för godkännande av läkemedel för försäljning, dels att utveckla den inre marknaden för läkemedel i EU. Definitionen av begreppet läkemedel har ändrats så att bl.a. homeopatika omfattas av begreppet. Förbud mot marknadsföring av receptbelagda läkemedel till allmänheten har införts, liksom förbud mot marknadsföring av humanläkemedel som inte godkänts för försäljning. Läkemedelsverket har fått tillsyn över marknadsföringen av läkemedel, även sådan marknadsföring som förekommer i TV och som tidigare övervakats av Konsumentombuds-

mannen. Lagändringarna har trätt i kraft den 1 maj 2006 (SFS 253 ff.).

För att anpassa svensk lagstiftning till åtta EG-förordningar som i huvudsak reglerar livsmedels- och foderhygien samt offentlig kontroll över regelverken om livsmedel, foder, djurhälsa och djurskydd har riksdagen antagit fyra nya lagar, en *livsmedelslag*, en *lag om foder och animaliska biprodukter*, en *lag om provtagning på djur, m.m.* och en *lag om kontroll av husdjur, m.m.*, som ersatt motsvarande äldre lagar, samt beslutat ändringar i bl.a. *växtskyddslagen*, *djurskyddslagen*, *epizootilagen*, *zoonoslagen*, *lagen om tillfällig försäljning* och *alkohollagen*. Bland de många nyheterna kan nämnas att begreppen tillsyn och tillsynsmyndighet ersatts av begreppen offentlig kontroll och kontrollmyndighet (SFS 804 ff., jfr SFS 1032 ff.).

Med målet att stärka kundernas ställning på energimarknaden har riksdagen beslutat ändringar i *ellagen* som träder i kraft den 1 januari 2007. Ändringarna syftar bl.a. till att processen vid ett leverantörsbyte skall förenklas, att elkunderna skall få bättre information om när deras elavtal går ut, att det skall vara lättare för dem att hitta information om priser och villkor på elmarknaden samt att tillsynen skall effektiviseras. I samma lagstiftningsärende beslutade ändringar i *naturgaslagen* genomför EG:s gasförsörjningsdirektiv. Dessa ändringar har trätt i kraft den 1 juli 2006 (SFS 646 och 926).

Riksdagen har beslutat ändringar i *lagen om elcertifikat*. Elcertifikatsystemet, som infördes den 1 maj 2003, har till syfte att främja en kostnadseffektiv produktion av förnybar el. Syftet med de beslutade lagändringarna är främst att effektivisera och renodla elcertifikatsystemet. Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2007 (SFS 983 och 1015 f.).

En ny lag, *lag om ursprungsgarantier för högeffektiv kraftvärmeel och förnybar el*, är en följd av det s.k. kraftvärmedirektivet och innebär att det införts en rätt för elproducenter att få ursprungsgarantier för el som framställts med användning av högeffektiv kraftvärme, liknande det system som redan finns för produktion av förnybar el. I samma lagstiftningsärende beslutade ändringar i *lagen om vissa rörledningar* innebär att anläggande eller användande av rörledning för transport av fjärrvärme inte längre kräver regeringens tillstånd (SFS 329 f.).

Riksdagen har antagit en *lag om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet* samt beslutat kompletteringsändringar i bl.a. *lagen om kärnteknisk verksamhet* och *miljöbalken*. En i samma lagstiftningsärende beslutad ändring i *strålskyddslagen* gäller tillsynen av solarier. Den nya lagstiftningen träder delvis i kraft den 1 januari 2007 och i övrigt den 1 januari 2008 (SFS 647 ff.).

Andra under våren 2006 beslutade ändringar i *lagen om kärnteknisk verksamhet*, *strålskyddslagen* och *sekretesslagen* innebär en uppdatering och skärpning av möjligheterna att skydda kärntekniska anläggningar och förhindra spridning av radioaktivt material och viss känslig information (SFS 339 ff.)

Finansmarknadslagstiftning

Ett finansiellt konglomerat är en företagsgrupp som innehåller företag som driver verksamhet inom både försäkringssektorn samt bank- och värdepapperssektorn. För att i svensk rätt genomföra ett EG-direktiv om extra tillsyn över kreditinstitut, försäkringsföretag och värdepappersföretag i ett finansiellt konglomerat har riksdagen antagit en *lag om särskild tillsyn över finansiella konglomerat* och beslutat ändringar i ett antal lagar på

finansmarknadsområdet (SFS 531 ff.).

För att i svensk rätt genomföra direktivet om uppköpserbjudanden (det s.k. takeover-direktivet) såvitt gäller försäkringsbolag har riksdagen antagit vissa ändringar i *försäkringsrörelselagen* och *lagen om årsredovisning i försäkringsföretag*. Lagändringarna innebär bl.a. att inlösen av minoritetsaktier i försäkringsaktiebolag skall kunna ske under motsvarande förutsättningar och på samma sätt som för aktiebolag (SFS 427 och 873).

Riksdagen har beslutat en ändring i *lagen om införande av lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse* som innebär att vissa företag får fortsätta att driva finansieringsrörelse t.o.m. den 30 juni 2008 utan krav på tillstånd enligt *lagen om bank- och finansieringsrörelse* (SFS 367).

Arbetsrätt

Riksdagen har beslutat ändringar i *lagen om anställningsskydd*, *föräldraledighetslagen* och *lagen om totalförsvarsplikt*. Lagändringarna innebär bl.a. att avtal om tidsbegränsad anställning skall kunna träffas för fri visstidsanställning. Om en arbetstagarare under en femårsperiod har varit anställd hos samma arbetsgivare i fri visstidsanställning i sammanlagt mer än 14 månader skall anställningen övergå till en tillsvidareanställning. Även tid i provanställning skall ingå vid beräkningen av denna tid. Vidare innebär lagändringarna ett förtydligande i arbetsgivarens skyldighet att lämna skriftlig information till arbetstagararen om anställningsvillkor m.m. Genom ändringarna har också införts en ny regel om förbud mot missgynnande av arbetssökande eller arbetstagarare av skäl som har samband med föräldraledighet. Förbudet gäller dock inte om olika villkor eller olika behandling är en nödvändig följd av ledigheten. De

nya reglerna om tidsbegränsad anställning träder i kraft den 1 juli 2007. Övriga lagändringar har trätt i kraft den 1 juli 2006 (SFS 439 ff.).

För att i svensk rätt genomföra ett direktiv om komplettering av stadgan för europeiska kooperativa föreningar med avseende på arbetstagarinflytande har riksdagen antagit en *lag om arbetstagarinflytande i europakooperativ*. Därutöver har vissa ändringar beslutats i *lagen om europeiska företagsråd*, *lagen om styrelserrepresentation för de privatanställda* och *lagen om arbetstagarinflytande i europabolag*. Lagändringarna har trätt i kraft den 18 augusti 2006 (SFS 477 ff.).

Riksdagen har antagit en *lag om behandling av personuppgifter vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* som innebär att myndigheten får behandla personuppgifter i vissa i lagen angivna situationer. Samtidigt beslutade ändringar i *lagen om arbetslöshetsförsäkring* innebär bl.a. att ekonomiskt skadestånd samordnas med arbetslöshetsersättning på så sätt att ersättning ur försäkringen inte lämnas för tid då en sökande får ekonomiskt skadestånd från en arbetsgivare. Riksdagen har i samma lagstiftningsärendet även beslutat vissa ändringar i *lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten* (SFS 469 ff.).

Under våren 2006 beslutade ändringar i *lagen om arbetslöshetsförsäkring* och *lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten* innebär att en arbetslöshetskassa får lämna ut personuppgifter i ett ärende om arbetslöshetsersättning till en annan arbetslöshetskassa samt att en enskild har s.k. direktåtkomst till uppgifter om sig själv i en arbetsmarknadspolitisk databas. Ändringarna har trätt i kraft den 1 april 2006 (SFS 133 f.).

Transporträtt och lagstiftning om kommunikationer

Riksdagen har antagit en ny lag, *lag om transport av farligt gods*, som ersätter 1982 års lag på området. Den nya lagen har renodlats och innehållet begränsats främst till sådant som enligt regeringsformen skall regleras i lag. Samtidigt har beslutats följdändringar i ett antal lagar, bl.a. *strålskyddslagen* (SFS 263 ff.).

I syfte att bekämpa olaglig taxi-verksamhet, s.k. svarttaxi, har riksdagen beslutat vissa ändringar i *yrkestrafiklagen*. Genom lagändringarna har införts ett förbud för den som inte har tillstånd till taxitrafik att utföra vissa persontransporter mot ersättning efter erbjudande om körning till allmänheten. Påföljden för brottet är böter. Ändringarna innebär vidare att det införts ett särskilt körprov för den som ansöker om taxiförarlegitimation. Sistnämnda lagändring träder i kraft den 1 april 2007. Övriga lagändringar har trätt i kraft den 1 juli 2006 (SFS 512).

För att i svensk rätt genomföra EG-direktivet om minimikrav för säkerhet i tunnlar som ingår i det transeuropeiska vägnätet har riksdagen antagit *lag om säkerhet i vägtunnlar*. I samma lagstiftningsärendet har även beslutats ändringar i *lagen om allmän kameraövervakning* och *väglagen* (SFS 418 ff.).

Riksdagen har beslutat en ändring i *lagen om elektronisk kommunikation*. Ändringarna gäller samlokalisering i mobilmaster m.m. (SFS 586).

För att i svensk rätt genomföra EG-direktivet om skyldighet för transportörer att lämna uppgifter om passagerare har riksdagen antagit *lag om passagerarregister* och beslutat ändringar i *sekretesslagen*, *polisdatalagen* och *utlänningslagen*. Lagstiftningen innebär att transportörer, som luftvägen transporterar passagerare till Sverige från

en stat som inte tillhör EU och som inte heller har slutit avtal om samarbete enligt Schengenkonventionen med konventionsstaterna, på begäran av polismyndighet skall föra över information om de ankommande passagerarna till Rikspolisstyrelsen. Transportörer som underlåter att föra över uppgifter eller som har fört över ofullständiga eller felaktiga uppgifter måste, som huvudregel, betala en särskild avgift. Den nya lagstiftningen har trätt i kraft den 1 september 2006. I samma lagstiftningsärende har riksdagen beslutat en annan ändring i utlänningslagen som är en följd av EG-direktivet om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för studier, elevutbyte, oavlönad yrkesutbildning eller volontärarbete. Denna lagändring träder i kraft den 1 januari 2007 (SFS 444 ff.).

Medborgarskaps- och utlänningslagstiftning

För att i svensk rätt genomföra två EG-direktiv — direktivet om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier m.m. (rörlighetsdirektivet) respektive direktivet om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning — har riksdagen beslutat ändringar i *utlänningslagen*, *lagen om svenskt medborgarskap* och *lagen om särskild utlänningskontroll*. Ändringarna innebär bl.a. att systemet med uppehållstillstånd för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar har avskaffats. I stället har begreppet uppehållsrätt införts. Migrationsverket ansvarar för det registreringsförfarande som krävs. Vidare har en ny rättsfigur — ställning som varaktigt bosatt — införts. Enligt huvudregeln skall en tredjelandsmedborgare som har permanent uppehållstillstånd och som har vistats oavbrutet i Sverige i fem år be-

viljas ställning som varaktigt bosatt i Sverige och därmed tillerkännas vissa särskilda rättigheter som liknar de rättigheter som tillkommer unionsmedborgare. Lagändringarna har trätt i kraft den 30 april 2006 (SFS 219, 222 och 225).

Riksdagen har genom ändringar i *lagen om mottagande av asylsökande m.fl.* infört särskilda bestämmelser om mottagande av ensamkommande barn. Med ensamkommande barn avses barn under 18 år som vid ankomsten till Sverige är skilda från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i förälders ställe, eller som efter ankomsten står utan sådan ställföreträdare. Mottagandet av de ensamkommande barnen skall handhas av kommuner som träffat överenskommelse om detta med Migrationsverket. Verket behåller dock det övergripande ansvaret för mottagandet (SFS 177).

Till följd av EG-direktivet om rätt till familjeåterförening har riksdagen beslutat ändringar i *utlänningslagen*. Ändringarna innebär bl.a. att medlemmar ur kärnfamiljen som huvudregel fått en rätt till uppehållstillstånd för familjeåterförening. Vidare har det i lagen införts en skyldighet för Migrationsverket att, i vissa fall, erbjuda den som ansöker om uppehållstillstånd på grund av familjeåterförening en DNA-analys för att visa det släktskap som åberopas. Lagändringarna har trätt i kraft den 30 april 2006 utom vad avser bestämmelserna om DNA-analys som trätt i kraft den 1 juli 2006 (SFS 220).

Lagstiftning om hälso- och sjukvård

Riksdagen har antagit en *lag om genetisk integritet m.m.* samt beslutat följdändringar i bl.a. *föräldrabalken*, *försäkringsrörelselagen* samt *lagen om biobanker i hälso- och sjukvården m.m.* Den nya lagen, som ersätter ett an-

tal andra lagar på området, är en samlad lag för genetisk undersökning och information inom hälso- och sjukvården och medicinsk forskning samt genterapi m.m. Den reglerar även befruktning utanför kroppen och insemination samt kommersialisering av humanbiologiskt material. Lagen innebär att ingen utan stöd i lag får ställa som villkor för ett avtal att den andra parten genomgår en genetisk undersökning eller lämnar genetisk information om sig själv. Vidare gäller att ingen utan stöd i lag i samband med avtal får efterforska eller använda genetisk information om den andre. Förbud råder mot att olovligen bereda sig tillgång till genetisk information om någon annan. Forskning med syfte att utveckla metoder för att åstadkomma genetiska effekter som kan gå i arv är tillåten. Men försök i forsknings- eller behandlingssyfte samt behandlingsmetoder som medför genetiska förändringar som kan gå i arv hos en människa är, liksom tidigare, förbjudna. Lagen innehåller också grundläggande bestämmelser för användning av forskningsdiagnostik samt förutsättningarna för att få använda preimplantatorisk genetisk diagnostik (SFS 351 ff.).

I syfte att förebygga spridning av hiv-infektion och andra blodburna infektioner bland personer som missbrukar narkotika har riksdagen antagit en *lag om utbyte av sprutor och kanyler*. En i samma lagstiftningsärendet beslutad ändring i *lagen om behandling av häktade och anhållna m.fl.* innebär att, om den häktade själv önskar det, blod-, urin- eller utandningsprov får tas om det behövs för att utreda hans eller hennes drogkonsumtion inför en vård- eller behandlingsinsats (SFS 323 f. och 328).

Riksdagen har beslutat ändringar i *lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område*. Ändringar-

na innebär att en rätt till legitimation införts för yrkesgrupperna audionomer, biomedicinska analytiker, dietister och ortopedingenjörer samt att skyddad yrkestitel införts för legitimationsyrkena optiker, kiropraktor och naprapat. Lagändringarna har trätt i kraft den 1 april 2006 (SFS 50 ff.).

För att motverka uppkomsten och spridningen av vårdrelaterade sjukdomar har riksdagen beslutat ändringar i *hälso- och sjukvårdslagen*, *tandvårdslagen* och *smittskyddslagen* (SFS 192 ff.).

Riksdagen har beslutat ändringar i *lagen om psykiatrisk tvångsvård*, *lagen om rättspsykiatrisk vård* samt *lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område*. Ändringarna gäller frågor om anmälningsskyldighet, säkerhet och tillsyn inom psykiatrisk tvångsvård (SFS 247 ff.).

Andra under våren 2006 beslutade ändringar i *hälso- och sjukvårdslagen*, som träder i kraft den 1 januari 2007, gäller begreppet riks-sjukvård och dess bedrivande. Med rikssjukvård avses hälso- och sjukvård som bedrivs av ett landsting och som samordnas med landet som upptagningsområde (SFS 325).

Riksdagen har beslutat ändringar i *lagen om psykiatrisk tvångsvård* och *lagen om rättspsykiatrisk vård*. Ändringarna innebär att chefsöverläkaren, om det är nödvändigt med hänsyn till vården eller rehabiliteringen av patienten eller för att undvika att någon lider skada, får besluta att inskränka en patients rätt att använda elektroniska kommunikationstjänster och att övervaka försändelser från en patient (SFS 663 ff.).

För att i svensk rätt genomföra EG-direktivet om kvalitet och säkerhet hos blod och blodkomponenter har riksdagen antagit en *lag om blodsäkerhet*. Lagen innehåller bestämmelser som syftar till att skydda människors hälsa när blod

och blodkomponenter från människor hanteras för att användas vid transfusion eller läkemedelstillverkning (SFS 496).

En under våren 2006 beslutad ändring i *smittskyddslagen* innebär att fågelinfluensa är en allmänfarlig sjukdom (SFS 661).

Socialrätt

Genom ändringar i *lagen om allmän försäkring* och *lagen om bostadstillägg till pensionärer m.fl.* har riksdagen beslutat ändra vissa socialförsäkringsregler. Ändringarna rör bl.a. rätten till tillfällig föräldrapenning som utges under ett obegränsat antal dagar, vilande sjuk- eller aktivitetsersättning vid studier, samboförhållanden i fråga om bostadstillägg till pensionärer, reglerna för inkomstberäkning vid beräkning av särskilt bostadstillägg och sjukpenninggrundande inkomst vid s.k. interpraktik. Vidare har reglerna om beräkning av försäkringsstid för sjuk- och aktivitetsersättning i form av garantiersättning ändrats till följd av EG-direktivet om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning. Vissa ändringar har trätt i kraft den 1 juli 2006, medan övriga ändringar träder i kraft den 1 januari 2007 (SFS 365 f.).

Riksdagen har beslutat ändringar i *lagen om allmän försäkring*, *lagen om arbetsskadeförsäkring*, *lagen om sjuklön* och *socialförsäkringslagen*. Ändringarna innebär bl.a. att inkomsttaket för sjukpenninggrundande inkomst höjts från sju och en halv till tio gånger prisbasbeloppet. Det höjda inkomsttaket omfattar bl.a. sjukpenning, rehabiliteringspenning, havandeskapspenning, föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och närstående- penning. Även lägstanivån för hel föräldrapenning har höjts från 60 kr per dag till 180 kr per dag. Lagändringarna har trätt i kraft den 1 juli 2006; den höjda lägstanivån i föräldraförsäkringen gäller för

barn som är födda efter den 30 juni 2006 (SFS 359 ff.).

Ändringar i *lagen om allmänna barnbidrag* innebär en möjlighet för föräldrar med gemensam vårdnad om ett barn att välja vem som skall vara mottagare av barnbidraget. Vidare får särlevande föräldrar med gemensam vårdnad om ett barn som har växelvis boende hos föräldrarna en möjlighet att dela barnbidraget så att hälften betalas ut till vardera föräldern (SFS 179).

Riksdagen har beslutat ändringar i *studiestödslagen*, *lagen om arbetsmarknadspolitiska program* och *lagen om bostadstillägg till pensionärer m.fl.* som innebär att vissa ersättningar har höjts. Lagändringarna har delvis trätt i kraft den 29 juni 2006 och i övrigt den 1 juli 2006 (SFS 955, 980 och 1071).

Genom en ny lag, *lag om kommunal befogenhet att tillhandahålla servicetjänster åt äldre*, har kommunerna fått möjligheter att utan föregående individuell behovsprövning tillhandahålla servicetjänster åt personer som fyllt 67 år. Med servicetjänster avses tjänster som är avsedda att förebygga skador, olycksfall eller ohälsa och som inte utgör personlig omvårdnad. I samma lagstiftningsärende beslutade ändringar i *hälso- och sjukvårdslagen* innebär bl.a. att kravet på regeringens medgivande när ett landsting överlåter hemsjukvården till en kommun tagits bort samt att landstingen skall avsätta de läkarresurser som behövs för att enskilda skall kunna erbjudas god hälso- och sjukvård i särskilt boende och i dagverksamheter. Samtidigt beslutade ändringar i *socialtjänstlagen* och *kommunallagen* innebär att ett system med rapporteringsskyldighet och sanktionsavgifter införts för kommuner när det gäller icke verkställda gynnande beslut. Rapportering skall ske till länsstyrelsen, kommunens revisor och fullmäktige av alla beslut som inte verkställts

inom tre månader från dagen för beslutet. Ändringarna i hälso- och sjukvårdslagen träder i kraft den 1 januari 2007. I övrigt har den nya lagstiftningen trätt i kraft den 1 juli 2006 (SFS 492 ff.).

Riksdagen har antagit en *lag om försöksverksamhet med komplement till färdtjänst*, som träder i kraft den 1 november 2006 och gäller t.o.m. den 30 juni 2010. Samtidigt beslutade ändringar i *lagen om handläggning av ärenden om bilstöd till handikappade* innebär bl.a. att lagens rubrik ändrats till *lag om handläggning av ärenden om bilstöd till personer med funktionshinder* (SFS 489 f.).

I samband med att riksdagen godkänt ett avtal som ändrar konventionen om social trygghet mellan Sverige och Chile har antagits *lag om konvention om social trygghet mellan Sverige och Chile*. Ändringarna i konventionen har i huvudsak föranletts av det reformerade svenska pensionssystemet som i sin helhet trädde i kraft den 1 januari 2003. Den nya lagen träder i kraft den dag regeringen bestämmer (SFS 286).

Lagstiftning på utbildningsområdet

Riksdagen har antagit *lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever* samt beslutat följdändringar i *sekretesslagen*, *lagen om förbud mot diskriminering*, *lagen om förbud mot diskriminering*, *lagen om Handikappombudsmannen* och *lagen om Ombudsmannen mot etnisk diskriminering*. Den nya lagen har till ändamål att främja barns och elevers lika rättigheter i de verksamheter som omfattas av skollagen samt motverka diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder. Lagen syftar dessutom till att förhindra och förebygga annan kränkande behandling. Om ett barn eller

en elev har blivit utsatt för kränkning kan skadeståndsskyldighet uppkomma för huvudmannen för verksamheten, om denne åsidosatt sina skyldigheter enligt lagen. Den nya lagen och lagändringarna har trätt i kraft den 1 april 2006 (SFS 67 ff.).

Riksdagen har beslutat ändringar i *högskolelagen* och *lagen om tillstånd att utfärda vissa examina* samt följdändringar i ett flertal andra lagar. Ändringarna avser främst utbildnings- och examensstrukturen för svensk högre utbildning och har genomförts mot bakgrund av Sveriges deltagande i den s.k. Bolognaprocessen som innefattar en strävan hos deltagarländerna att skapa jämförbara strukturer för högre utbildning. Den svenska högre utbildningen har delats in i tre nivåer — grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Vidare har ändringar gjorts i bestämmelserna om behörighet och urval till högskolan. Lagändringarna träder i kraft vid skilda tidpunkter, den 1 januari 2007 och den 1 juli 2007 (SFS 170, 173 ff. och 307 f.).

Genom ändringar i *skollagen* har riksdagen beslutat införa en möjlighet för fristående gymnasieskolor att inrätta individuella program. Andra i samma lagstiftningsärende beslutade ändringar i samma lag innebär att en kommun är skyldig att lämna tillstånd att bedriva enskild förskola eller enskilt fritidshem om vissa angivna kvalitetskrav uppfylls. Även kommunens skyldighet att lämna bidrag till verksamheten har reglerats i den nya lagstiftningen (SFS 391 f.).

Ett flertal andra ändringar i *skollagen* rör främst utbildning för vuxna utvecklingsstörda, svenskundervisning för invandrare och vuxenutbildning i övrigt. Vissa av lagändringarna har trätt i kraft den 1 juli 2006 medan övriga träder i kraft den 1 januari 2007 (SFS 528).

Under våren 2006 beslutade ändringar i *lagen om kvalificerad yrkesutbildning* innebär att en möjlighet införts för utbildningsanordnare av kvalificerad yrkesutbildning att bedriva uppdragsutbildning. Lagändringen har trätt i kraft den 1 augusti 2006 (SFS 530).

I syfte att anpassa reglerna om utländska medborgares rätt till svenskt studiestöd till förändringar inom EG-rätten har riksdagen be-

slutat ändringar i bl.a. *studiestöds-*
lagen och *lagen om rekryteringsbidrag till vuxenstuderande*. I samma lagstiftning beslutade ändringar gäller samordningen av studiestöd och rekryteringsbidrag med vissa andra bidragsformer. Vissa av lagändringarna har trätt i kraft den 1 juli 2006 medan andra träder i kraft den 1 januari 2007 (SFS 654 ff.).

*Lars Haglund, Monica Hall och
Annika Åkerlind*